

KRONIKA

1. februarja je bil odprt Dom onemoglih na Polakovi gubi.

1. februarja je začela obratovati pionirska vzpenjača v Hrastih, prva te vrste v državi.

3. februarja je bila redna letna konferenca delegatov ZKS s področja tržiške občine.

9. februarja je obiskal Sv. Anjo predsednik FLRJ maršal Tito, kamor je prišel na lov na kozoroga.

10. februarja je bila konferenca delegatov AFŽ s področja tržiške občine.

20. februarja je Tržič pozdravil Titovo planinsko štafeto.

20.—22. februarja je bilo tekmovanje smučarjev za državno prvenstvo v alpskih disciplinah na Zelenici.

DELOVANJE AFŽ V PREDILNICI SE JE POZIVILO

Žene v predilnici se vneto pripravljajo na praznovanje 8. marca, dneva žena. Na sestankih, ki se vršijo po izmenah, razpravljajo, kako bi čim bolj svečano praznovale ta dan. Na pustni torek so priredile veselico v predilniški menzi, da so si zagotovile finančna sredstva, tako da bodo lahko napravile za vse žene v podjetju skromno pogostitev. Zgrešeno bi bilo, če bi se njihovo delovanje razvilo samo v to smer. Zavedajo se, da imajo v takem podjetju, kot je predilnica, ki zaposluje preko 2/3 ženskih delovnih moči, še druge važne naloge. Skrbeti morajo za pravilno zaposlitev žena v produkciji, stremeti za tem, da seznanijo žene z vsem političnim in gospodarskim razvojem naše države in tako dvignejo njihovo državljansko zavest. Pozdravile so sklep mestne konference AFŽ, da bo za kulturni dvig žena organizirala skupno z Društvom prijateljev mladine debatne večere ter posvetila še večjo skrb vzgoji mladine.

Obiskale so tudi dom onemoglih ter ob tej priložnosti onemogle tudi primerno pogostile. Za njihov obisk so jim bili leti nad vse hvaležni in si želijo, da bi se še večkrat oglasile, pa čeprav brez daril.

Za venec sodelavki-upokojenki Mlinarjevi pa so nabrale 1.830 din in s tem, kar je ostalo, tudi delno pomagale kriti stroške pogreba.

Želimo organizaciji AFŽ v predilnici, da gre po tej poti naprej in v svojem marljivem delovanju ne popusti.

Titova planinska štafeta na poti skozi Tržič

Na predlog Planinske zveze Jugoslavije so tudi letos planinci organizirali samostojno štafeto za prenos planinskih pozdravov predsedniku republike maršalu Titu za njegov rojstni dan. Štafetno palico bodo nosili planinci po vseh značilnih jugoslovanskih gorah do Titovega rojstnega dne.

Prvi so odšli na pot slovenski planinci. Palico, ki so jo izdelali jeseniški železarji, je na Bičkovi skali nad Dražgošami, kjer je okupator občutil oboroženo pest naših partizanov, izročil planincem podpredsednik Planinske zveze Slovenije. Ti so doslej nosili štafetno palico čez Radovljiško planino, Kupljenik, Osojnico, Radovno, Mežakljo, Črni vrh nad Jesenicami, Valvazorjev dom pod Stolom do Planinskega — smučarskega doma »Titovi graničarji« na Zelenici. Tu je palico od Radovljičanov prevzela tržiška gimnazijska planinska skupina in jo v slalomu in smuku prinesla v Tržič, kjer so štafeto pozdravili zastopniki ljudske oblasti in množičnih organizacij. Palico je prevzel predsednik Ljudskega odbora mestne občine in jo z nagovorom izročil predsedniku Planinskega društva Tržič, da jo ponese pod Storžič, kjer so jo prevzeli Kranjčani.

Po Sloveniji bo štafeta potovala 14 dni, dokler ne bo dospela do Donačke gore, kjer bodo štafetno palico prevzeli Hrvati.

Organizirajmo tudi v Tržiču DELAVSKE ŠOLE

Da bo delavski razred sposoben voditi kontrolo nad družbeno proizvodnjo, so na okrajni sindikalni konferenci v Kranju, 19. decembra 1952, razpravljali tudi o organiziranju delavskih šol, ki bi s svojimi gospodarsko vzgojnimi predavanji širile obzorje naših delovnih ljudi, ki sodelujejo v upravljanju naših gospodarskih podjetij.

Ker se sindikalne organizacije po podjetjih pripravljajo na organizacijo teh za usposabljanje zelo potrebnih delavskih šol, je namen tega članka, vzbuditi interes delovnih ljudi po podjetjih, da se v čim večjem številu vpišejo v te šole.

Vsako delo in vsak poklic zahteva določeno strokovno znanje in prakso, če hočemo svoje delo in poklic v redu izvršiti. Z zakonom o delavskem upravljanju, ko postajamo delavci gospodarji naših podjetij, pa se zahteva od nas še marsikaj več, kot poznavanje dela, katerega opravljamo. Če hočemo biti res dobri gospodarji, da si zaguramo rentabilnost podjetja, se moramo vsestransko poglobiti v poslovanje podjetja, ali je to v redu, ali se da zboljšati storilnost dela, ali so naša delovna mesta pravilno zasledena, ali naša administracija pravilno dela itd. To pomeni, da moramo dobro poznati proizvodni proces in blagovno poslovanje podjetja. Ni dovolj, da poznamo samo proizvodni proces, ampak moramo ravnati tako poznati trgovsko odnosno blagovno stran podjetja. Do potankosti se moramo seznaniti s komercialnim, knjigovodskim in finančnim poslovanjem podjetja.

Marsikdo se bo vprašal, čemu spet neke delavske šole? Povsod upravičeno

vprašuje, kdor tako vpraša: zato se le pogovorimo o stvari. Vsi delavci čutimo, da nam manjka še precej gospodarskega znanja, oziroma velikokrat marsikatero gospodarsko resnico vemo, pa je ne znamo spraviti v sklad z neposrednim gospodarskimi pojavi, o katerih razglabljamo in odločamo. To nam dela pri gospodarjenju težave. Zaradi tega marsikdaj nismo tako odločni, v sebi pa čutimo, da bi morali biti, in zgori se, da vemo, da gre v podjetju kaj narobe (okrog proizvodnje, prodaje, delitve prejemkov, socialnih dajatev itd.), pa mislimo, saj so to napravili »študirani« ljudje, bo že prav, ali pa ne znamo svetovati, kako napraviti drugače. In tako svojemu delavskemu čutu ne damo do veljave. Seveda, ko pa se stvari pokažejo, da niso dobre, tedaj pa lop po tistem, ki je delal napak, sami pri sebi pa čutimo, »saj smo vedeli, da tako ne bo prav.« Škodo, če nastane, pa trpi skupnost in kolektiv.

V take n podobne zagate zaidemo samo zato, ker še vse premalo vemo o gospodarstvu. Seveda se moramo izkupati iz takega položaja, ker vendar upravljamo naša gospodarska podjetja. Poklicani smo jih upravljati. To se pravi, gospodariti tako, da bo rasla naša proizvodnja in da bodo plodovi dela pametno in pošteno uporabljeni, ter da bo vsak posameznik dobil svoj delež sorazmerno temu, kar je prispeval.

Če se hočemo izogniti napakam in slabostim v našem upravljanju, se moramo nenehno vzgajati. Precejšen delež naše gospodarske vzgoje bodo nedvomno naše delavske šole. Te šole bi bile namenjene izključno družbeno gospodar-

skemu izobraževanju obiskovalcev. V te šole ne bi hodili obiskovalci zato, da si pridobe kvalifikacijo za službeno napredovanje, kot so hodili v nekaterih primerih v delavske večerne gimnazije, da bi postali iz delavcev uslužbenci, ne pa bolj razgledani delavci. Te šole naj bi obiskovali ljudje zato, da bi se usposobili za dostojno in vredno opravljanje visokega družbenega pooblastila — za upravljanje gospodarstva. Te šole niso namenjene le nekaterim sindikalnim odbornikom in članom posameznih organizacij. Te šole so namenjene prav vsem delavcem, ker je za delavsko upravljanje treba postopoma usposobiti prav vse ljudi. Od tega, kako uspešno se bomo gospodarsko prosvetljevali, je v veliki meri odvisno tudi, koliko se bomo zanimali in kako bomo aktivno sodelovali v gospodarskem upravljanju.

Seveda je pa ena izmed glavnih nalog ta, da začno sindikalne organizacije

s pomočjo Krajevnega sindikalnega sveta takoj z organiziranjem teh šol. Lep primer organiziranja teh šol vidimo po podjetjih v Kranju, kjer v nekaterih podjetjih z vso vnemo organizirajo predavatelje in obiskovalce za te šole. Te šole naj bi se sestajale iz nižjih in višjih razredov. Število obiskovalcev v razredu naj bi bilo 25—30. Manjša podjetja, kjer bi bilo manjše število od 25 obiskovalcev, naj bi se povezala — po dve do tri podjetja v en razred. Za začetek nam bo sigurno k sestavi programa v pomoč »Osnutek programa za ekonomsko vzgojo delavcev« v Obzorniku št. 18 1952. l. (Delavske enotnosti). Imamo pa v Tržiču tudi tovariše, ki so sposobni predavati in ki gotovo pomoči delavskim šolam ne bodo odrekli, zato nam ne bo treba iskati predavateljev kje drugod.

Torej na delo, da bodo tudi v Tržiču zaživele delavske šole!

Tržič in vzpenjače

Vzpenjača, katero smo pred kratkim zgradili v Hrastih našim smučarjem, je svoj krst srečno prestala in uspehi mladih smučarjev se že kažejo. To nam je dalo spodbudo, da bi zgradili v Tržiču še večjo vzpenjačo, ki bi dajala Tržiču še večje koristi in bi imela še večji turistični pomen.

Ni slučaj, da se v dobi, ki postaja turizem masovno gibanje — mnogo govori in piše o žičnicah. Mnogi trdijo, da bodo sedanjdo dobo sploh nazivali — dobo žičniške psihoze. Če se pa že vsepovsod na svetu ukvarjajo z žičniškimi problemi, je potrebno, da se pečamo z njimi tudi v Tržiču, ker kamor koli tukaj stopimo, naletimo na strme bregove, na en sam vzpon.

Ko se tako prizadevamo te vzpone premagati z žičnico, se nam nehote zastavlja vprašanje, na katerem mestu bi bila najbolj potrebna. Ali naj prvenstveno omogočimo našim smučarkim gornikom vzpon na Zelenico ali pa naj se poprej zgradi žičnica v Tržiču na Kukovnico, ki bi lahko vsak dan ponesla našega delovnega človeka po njegovem delu v tovarni — v dobrih 10 minutah — na 1600 m visoke gorske senožeti. Od tukaj bi lahko na tržiški strani vozili smučarji do pozne pomladi najrazličnejše alpske proge, (standard progo na Novino, na Brčov rovt, na Lom, pod Storžič itd.) na Kriškem pobočju pa bi se proti Gozdu dala lepo speljati tudi proga za bob, ki bi bila na ta način prva

in edinstvena v celi naši državi. Višinsko sonce, gorski zrak, lep razgled in edinstveni izleti in ture, ki se dajo od tu napravljati, pa bi tudi v vsakem drugem letnem času pripeljali mnogo izletnikov od blizu in daleč na vrh Kukovnice.

Tako bi ta žičnica, ki bi bila speljana naravnost iz srede Tržiča — preobrazila Tržič v pravo smučarsko in izletniško središče, od koder bi se vsako jutro izleti vršili in kjer bi se zopet zvečer zaključevali v raznih tržiških lokalih, kar vse bi dajalo Tržiču nesluten razmah.

Za nastanitev vseh obiskovalcev Tržiča je seveda predvsem potreben sodoben moderen hotel, kjer se bodo gostje dobro počutili in tako z najboljšimi vtisi odhajali iz Tržiča. Tak hotel rabi naše mesto že kot važen industrijski center — za razvoj turizma pa je njegova zgraditev neodložljiva nujnost. Izredna raznolikost in bogastvo lepote, s katerimi je stvarnica obdarila tržiški kot, in njegova lahka dostopnost tako iz kranjske kot koroške strani so jamstvo tudi za velik komercialen efekt vsega, kar bomo vložili za prosep turizma. Zato nas trenutne slabe perspektive za investicijska sredstva ne smejo zadrževati, nas ne smejo uspravati v brezdelje. Pogledimo samo okrog sebe gotove kraje, ki so dovolj okretni in iznajdljivi, kak velik napredek zaznamuje, o prav v tej dobi. Le tako bo Tržič odpravil vse nedostatke, ki ga tarejo in na katere je gotovo mislili tudi tov. dr. Danilo Dovgan, ki je pred kratkim s svojim obiskom počastil otvoritev naše pionirske vzpenjače, ko je dejel: »Tržičani, zavedajte se, da je vaš lep gorski svet druga švica in da vam dolarji leže na tleh, katere je treba le — pobrati!«

8 Ko nisem bil človek

Do konca meseca oktobra l. 1942 ni bila v taborišče Dachau dovoljena nobena druga pošiljka razen pisem in nemškega časopisja in denarja. Poslanega zneska jetniki niso dobili v roke. Vsak je poslani denar lahko vpisal na konto ali na račun kantine. V letih pred vojno je namreč kantina nudila jetnikom domačinom precej priboljškov, tako da paketov od doma niso toliko pogrešali. V vojnih letih je bila pa kantina vedno slabša. Dobili smo morda enkrat ali dvakrat na teden kak priboljšek n. pr. neke vrste sladko pivo, peso v solati, redkev, korenje in školjke. Kantina ni imela nobenega javnega lokala, priboljške so nam prinesli kar v sobo. Kdor je imel denar vpisan na kantinski konto, je lahko dobil kako porejo, kdor ni imel konto-računa, je lahko dobil tudi na račun svojega tovariša. Časopisje je bilo dovoljeno le s področja nemškega rajha, n. pr. Völkischer Beobachter, Münchener Nachrichten, Pommersche Zeitung itd. Karawanken Bote n. pr. ni bila dovoljena, kakor tudi nobeno časopisje iz okupiranih pokrajin, ker je to pisalo čeprav ne pogostokrat, o uporniškem gibanju prebivalstva, dočim je rajhovsko

časopisje o tem večinoma molčalo. Kako se je razvijalo partizansko gibanje v naši domovini, smo več zvedeli, ko nam je bilo vendarle dovoljeno sporočiti svojim domačim, da nam je taboriščna uprava dovolila prejemanje poleg denarja in pisem tudi pakete s perilom ter pakete z živili in tobakom, a brez alkohola. Prvi paketi iz Slovenije so po enotedenski vožnji že konec oktobra dospeli v Dachau. Skoraj v vsakem paketu je bil priložen kak listič z novicami od doma. Kako lepo so znale naše žene in mamice sestaviti vsebino, listek kot cigareto skup zvititi, ga vtakniti med sladkor-sipo ali kam drugam, da ga ne bi dobil kdo drugi v roke kot mož ali sin, saj so bili na listkih navadno pozdravi vseh domačih in novice, kateri talci so bili postreljeni, v katerem gozdu so bili Nemci tepeni, itd. Takih pisem smo bili prav tako veseli kakor živili. Le škoda, da so Nemci to prehitro zvohal. V začetku smo hodili po pakete na taboriščno pošto, potem so nam jih pa dostavljali v sobe. Zvečer je prišel v sobo esesovec, sobni starešina mu je dal paket za paketom na mizo. Esesovec je poklical prejemnika, paket vpricho njega odprl, stresel vsebino na mizo, prerezal kruh po dolgem in počez in če se je med sladkorjem ali kje drugje pokazal

kak listek, ga je vpricho prejemnika raztrgal, tako da je morda malokatero pisemce prišlo nepoškodovano prejemniku v roke, razen če je kak esesovec površno pregledoval vsebino paketov. Kar nas je bilo Slovencev v 4. sobi bloka 14, smo po večini v začetku novembra l. 1942 vsi prejeli pakete od doma. Naše življenje je postajalo polagoma znosnejše, še sobni starešina Hans je bil z nami boljši, ker je dobil od vsakega prejemnika paketa tudi kaj za pod zobe.

V 1. sobi bloka 14. se je nahajal neki Kitajec. Kakor mi je pripovedoval o njem pokojni Fr. Žebot, mariborski podžupan, je bil trgovski potnik. Z Žebotom sta bila že v graških zaporih skupaj. V Nemčiji ga je doletela vojna. Nemci ga niso pustili čez mejo, moral je v Dachau. Dne 15. novembra sem mu dal notes ter svinčnik ter ga nemo prosil za podpis. Razumel me je ter se podpisal. Ime mu je bilo Yu Kai Gan. Podpisal se mi je v notes seveda v kitajski pisavi.

Dne 9. nov. 1942 nam je pripovedoval Filip Legat iz Kroke — bil je v naši sobi, zaposlen pa v kopalnici, — da je prispel v Dachau transport invalidov iz taborišča Mauthausen tu sem na okrevanje. Še isti dan popoldne, ko smo okrog pol ene ure korakali iz bloka na

DIVJAD NAŠE OKOLICE

Večina Tržičanov in tudi okoličanov si išče dandanes razvedrila po težkem delu v prelepi okolici.

Vsi ti ljubitelji narave prav dobro poznajo vrhove, doline in posamezne predele naših planin, manj pa jim je poznana favna in še manj flora, ki je bistveni sestavni del te prelepe narave. In vendar bi bila vsa ta okolica mrtva stvar — brez neštetihi cvetic, raznega grmovja, dreves, ki dajejo življenjsko možnost spet dalje neštetim živim bitjem. In v sklop teh spadajo vse vrste lovnih živali, to je divjad, nad katero upravlja lovec. In ker je lovec v tem našem kotu kar precej in še več takih, ki bi radi postali člani zelene bratovščine, je prav, da se enkrat pomenimo. kakšne vrste lovnih živali premore naša okolica.

Smelo lahko trdim, da v tem oziru skoro nimamo enakega kraja v naši državi niti izven njenih meja. Načelno delimo lovci divjad v veliko in malo. Od velike živijo pri nas jelen, kozorog, gams, srnjak, pa tudi divje svinje so se pojavile v zadnjem času: od pernate velike divjadi veliki petelin in rušavec, od ujed pa orel in uharica. Vse ostale lovne živali pa spadajo med malo divjad, to so zajec, planinski zajec, jereb, belka ali snežna jerebica, golobi, od roparic pa lisica, kuna zlatica, kuna belica, dehor, podlasica in vidra.

Predvsem je poznana našim lovcem ograja v Puterhofu, ki obsega teritorij pod Košutnim grebenom od planine Tegošče do Dolge njive, planine Brsnine in Fevčo, dalje revir pod Stegovnikom, Javornikom in pod Konjščico, kjer gojimo jelenjad. To ograjo je postavil bivši lastnik tega zemljišča koncem prejšnjega stoletja. Dosežen je bil pred zadnjo

svetovno vojno v tej ograji že stalen stalež ca. 450 komadov, ki pa se je pozneje, deloma po okupatorju, deloma po partizanskih edinicah, ki so se zadrževale na tem teritoriju ter so bile primorane streljati divjad za prehrano, znatno znižal. Največ jelenjadi pa je ušlo iz o-

graje, ker se ta ni letno obnavljala. Tako danes skoro ni lovišča v naši okolici, kjer ne bi imeli v njem jelenjadi vsaj kot prehodno divjad, kar je za vsakega lovca nekaj zelo mikavnega. Seveda je pa tukaj vprašanje škode, ki jo napravi jelenjad tako v gozdu kot na polju. Danes imamo to ograjo, ki je v sklopu Uprave drž. lovišč, zopet popolnoma obnovljeno. Stalež jelenjadi, ki se sedaj nahaja v ograji, cenimo na ca. 200 kom, izven ograje pa še pohaja ca. 100 kom jelenjadi. Napravljena so v ta namen v ograji vsakošišča, kjer bo mogla ta zunanja jelenjad zlasti v času zimskega krmljenja priti v ograjo, jeleni pa v času rukanja.

Vsa ta jelenjad ne najde v zimskem času zadosti hrane, ker so tod izraziti smrekovi sestoji, in jo je potrebno v času od oktobra pa skoro do marca-apri-

la, kar je odvisno od snega, krmiti s kostanjem, senom, repo ter raznimi rudninskimi snovmi, da prvič ne strada, drugič pa, kar je v zvezi s tem, da ne dela škode na gozdnih kulturah. Vse to pa je zvezano z ogromnimi stroški. Pri tem si lovci zastavljamo vprašanje, kaj pa z jelenjadjo izven ograje. Ta ima namreč možnost, da se seli iz lovišča v lovišče, da si išče hrane, ter pri tem dela občutno škodo na polju in pa tudi po gozdovih. Zato bo slejkoprej treba narediti črto, ter jelenjad, kolikor je izven ograje, odstreliti. Jelen ali košuta potrebuje dnevno prav toliko hrane kot domače govedo. Kolikor je domače govedo težje in bi potrebovalo več hrane, toliko se jelen več giblje ter je v prosti naravi stalno izpostavljen vsem vremenskim neprilikom, tako da potrebuje oba prav isto količino hrane. Iz tega sledi, da potrebuje jelenjad izdatno zimsko krmljenje ter vsled tega spada nujno v ograjo!

Druga kolonizirana velika divjad v naši okolici je kozorog. Znano je, da so bili kozorogi v vseh Alpah skoro popolnoma uničeni v 16. stoletju. Ponovno jih je pri nas naselil bivši lastnik zemljišča pri Sv. Ani v letih 1892—1896 na jugovzhodnem pobočju Begunjsčice. Značilno za to kolonijo kozorogov je, da so neograjeni, pa se vseeno ni primerilo, da bi kak kozorog odšel v drugo lovišče. Kraj, kjer so naseljeni kozorogi, jim v toliki meri odgovarja tako klimatsko, kot tudi z ozirom na prehano, da si ne iščejo spremembe bivališča. Tudi kozorogom zadnja svetovna vojna ni prizanesla ter se je stalež več kot za polovico skrčil, kljub temu da je kozorog stalno zaščiten divjad. V zadnjem času pa se je stalež zboljšal pod skrbnim nadzorstvom drž. lovca Jaka, tako

zborna mesto. od tam pa na delo, sem videl, kako so peljali iz kopalnice na velikem vozu popolnoma nage jetnike — žive okostnjake — na blok 21. Nekateri so stali, drugi komaj čepeli in se zaradi mraza tresli na vozu. Bili so grozno shujšani. Takrat še nisem vedel, da sta se nahajala v tem transportu tudi dva Tržičana, pokojni Joža Štefe in Lojze Potočnik iz Pristave. Blok 21 je bil izoliran, to je zamrežen, jetniki niso smeli oz. niso mogli nikamor. Prvi se je kljub temu neopazeno zmuznil ter me prišel obiskat na blok 14 — Lojze iz Pristave, ki je že toliko okrevaj, da je lahko hodil, Štefetov Joža, moj bivši učenc, pa me je obiskal šele 1. decembra, ker je moral 3 tedne ležati. Bil je namreč zelo oslabiljen. Obema sem postregel z domačim kruhom in sadjem. Štefe je upal na okrevanje: »Sedaj bo že šlo, ko imam paket na potu! Da sem le Mauthausena rešen!« Meseca decembra sem ga še nekakrat obiskal na bloku 21. Tolažil sem ga, on pa mi je tožil, da se še vedno čuti slabega. Na božič sem ga zopet šel obiskat, toda sobni starešina me ni pustil v sobo, češ da je tu več nalezljivo bolnih. Tudi Štefe da je nevarno bolan. Čez nekaj dni sem šel zopet na blok 21. To pot mi je pa sobni starešina povedal, da so vse nevarno

bolne odpeljali v revir, odkoder se Štefe Joža ni več vrnil. Lojze Potočnik pa je vendarle okrevaj ter prišel kasneje na naš blok.

Nekega večera je prišel v našo sobo neki jetnik iz Poljanske doline, suh, bled, prav tako živ okostnjak. Pravil je, da je prispel iz Mauthausena, kamor je moral s transportom iz Begunj dne 19. aprila. Kakor sem že omenil, je bilo med onimi 52 tudi 6 Tržičanov. Vprašal sem ga, ali mu je kaj znana usoda prof. Joža Štera, Mahneta, Dolinarja in ostalih. Rekel je, da se spominja samo to, da so njega takoj ob prihodu v Mauthausen zaprli v bunker, kjer je do polne onemoglosti ob kruhu in vodi vzdržal 4 mesece. Kaj da se je zgodilo z ostalimi ni vedel ničesar, ali so jih postrelili, ali pa v kamnolomu pobili »zeleni kapoti« (vodje delovnih oddelkov). V Mauthausenu so bili namreč domači. nemški kriminalni kaznjenci starešine blokov, sob, delovni vodje itd. Nosili so zelene trikotnike. Esesovci so z namenom vzbujati med jetniki sovraštvo, ščuvali »zelene« kriminalce ter jim dali funkcije nasprotj »rdečim« političnim brezpravnim jetnikom, češ, zaradi političnih kaznjencev morate biti še vi tu, če bi teh ne bilo, bi vas mi že davno

oprostili. Zato je tam vsak zeleni rdečega smrtno sovražil.

Ne dolgo po transportu iz Mauthausena je dospel v Dachau še žalostnejši transport v zaplombiranih vozovih, menda iz Danziga. Vozili so se 10—14 dni, vsak je dobil za pot nekaj kruha, zato so le malo jetnikov, izžrpanih, komaj še živih pripeljali v dachausko kopalnico. Spravili so skupaj en delavski oddelek, ki je odšel na taboriščni tovorni kolodvor čistiti vozove transportnega vlaka. Strogo so jim zabičali, da ne smejo o tem, kaj so delali in videli, črhniti besedice. Ker pa je bilo med njimi nekaj Gorenjcev, smo od njih nekateri zapupno zvedeli, da je bil tam strašen smrad, ker so iz žel. voz spravljali napol žive ter mrtve sužnje, ki so ležali in umirali med človeškim blatom.

O vsem tem, kaj so delali nacisti po okupiranih pokrajinah in kaj esesovci po taboriščih itd., nemško civilno prebivalstvo ni vedelo veliko, ker so znali vse to spretno zakriti. Do taboriščnega kolodvora v Dachau ni imel nihče dostopa, ob njem je bilo le nekaj esesovskih objektov ter stanovanjske hiše esesovcev in njihovih družin.

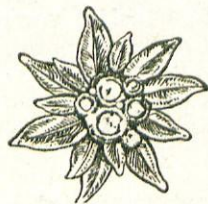
(Nadaljevanje sledi.)

da šteje kolonija danes že zopet 23 kom. Sam naš maršal Tito si je ravno pred kratkim ogledal to kolonijo kozorogov. Enako kot jelenjad zahteva tudi kozorog zimsko krmljenje; še važnejše pa bo misliti na osvežitev krvi pri tej koloniji, da ne pride do degeneracije. Prav v teh mesecih zlasti smučarji, ki gredo na Zelenico, lahko vidijo kozoroge v plazju pri bivši carinarnici, kjer se odcepi zimska pot čez Moščenik.

Najznačilnejša divjad naših okoliških lovišč pa je poleg srnjadi brez dvoma gams. Nahajamo ga vse od Dobrče do Begunjsčice, Zelenice, preko Ljubelja, Korošice po vsej Košuti, dalje v območju Stegovnika, Konjščice, Javornika,

Storžiča, Kriške gore ali Kukovnice. Prvotno je bil gams gozdna divjad, civilizacija pa ga je pregnala visoko v gore ter sedaj pretežno biva nad gozdnim pasom, to je v predelih, kjer ne more napraviti prav nobene škode. Če upoštevamo, da je gams do skrajnosti skromna divjad in je njegov življenjski prostor zelo obsežen, moramo zlasti lovci stremeti za tem, da se bodo po naših gorah spet pasli tropi gamsov, ki bodo šteli po 50, 60, da celo po 100 kom. Takrat bomo šele lovci upravičeno segli po puški ter za trud in skrb, ki smo jo imeli z gojitvijo, zatakneli ruševo vejico za klobuk.

(Nadaljevanje sledi.)

Ob šestdesetletnici slovenskega planinstva

Planinstvo se je v naših krajih začelo razvijati šele v drugi polovici 19. stoletja, in to takrat, ko so v nemških alpskih krajih delujoča velika planinska društva pričela obračati pozornost na naše Savinjske ali Kamniške in Julijske Alpe. Prve je pri nas odkrival profesor dr. Johannes Frischauf z znanstvenim raziskovanjem in razvijanjem turizma. Leta 1877. in 1881. je izdal »Die Santhaleralpen«. Leta 1874. je ustanovil društvo, ki naj bi v Savinjskih Alpah postavilo potrebno kočjo in skrbelo za zgraditev cest med Ljubnim, Lučami, Solčavo in Logarsko dolino. Z osebnimi žrtvami je postavil tri kočje — na Korošici, Okrešlju in nad Suhim dolom blizu sedanje Zoisove kočje. Poiskal in markiral je mnogo potov, določil mnogo višin in napisal mnogo člankov v korist turistiki na Slovenskem. V priznanje njegovih zaslug ga je Slovensko Planinsko društvo imenovalo za svojega častnega člana. Nemci so mu močno nasprotovali. Julijske Alpe pa je odkrival slavni alpinist dr. Julius Kugy. V Julijskih Alpah je iskal pota ter v družbi trentarskih lovcev in vodnikov priplezal na razne vrhove kot prvi planinec. Svoje ture je opisal v mnogih člankih. Triglav in Julijske Alpe je naravnost umetniško opeval in jih predstavljaval svetlo kot najlepše gore. Čeprav je bil vzgojen v tuje mduhu, je silno ljubil našo zemljo in našega človeka. Od domačih ljudi je bil idealni pobornik planinstva in odločen narodnjak v tej dobi France Kadilnik, ki je zbiral okoli sebe za alpski svet vnete rodoljube, ki so pripravili pot za ustanovitev slovenske planinske organizacije. To je tudi pozneje ob vsaki priliki izdatno gmotno podpiral in v oporoki določil za svojega glavnega dediča. Prepotoval je vso Gorenjsko in priobčeval navdušene opise.

Ko pa so začela nemška planinska društva delovati pri nas z nacionalnim osvajanjem slovenskih alpskih pokrajin, je idealna smer krenila v nacionalno borbo za omenjeni svet. Temu se ni čuditi, saj so na našem Gorenjskem imela oblast velika nemška podjetja, kakor

Kranjska industrijska družba na Jesenicah in Cementna tovarna v Mojstrani, saj je Verski sklad, imejitelj velikih področij v Triglavskem pogorju, imel nemško vodstvo, ter je bilo skoraj vse uradništvo z gozdarji in lovci vred nam odtujeno, vodstvo nemškega, avstrijskega Alpenvereina je bilo s Karlom Deschmannom in njegovimi nasledniki strupen nasprotnik Slovencev in Slovanov. V Savinjskih Alpah so pa še posebno podpirale germanizacijo deželne vlade v Gradcu in Celovcu in tamošnji deželni odbori. Zato se je takoj bridko opazilo, da tuja roka zaznamuje poti in postavlja kočje, vse opremljene z nemškimi napismi, ter da nemški turisti in lovci svoja zbirališča nameščajo le pri ljudeh, ki so jih slovenskemu narodu odtujili, in da domače ljudstvo bolj in bolj navezujejo nase.

V odpor proti temu je bilo ustanovljeno — Slovensko planinsko društvo, katerega prvi občni zbor se je vršil dne 27. februarja 1893. v Ljubljani. Za načelnika je bil izvoljen profesor Franc Orožen, kot odborniki pa so bili izvoljeni dr. Furlan Josip, Mikuš Anton, Hauptman Josip, Soklič Ivan, Tavčar Fran, Triller Fran, ing. Hrasky Ivan in Woelfling Ljudevit. Že prvo leto je društvo pridobilo 225 članov. Istega leta je bila ustanovljena kot prva podružnica Podružnica v Kamniku, kot druga podružnica v Mozirju v Savinjski dolini. Takoj se je razvilo razsežno zaznamovanje potov in koncem leta izdani znamenek je že pokazal 97 važnih potnih zvez ne samo v okolici Ljubljane, Škofje Loke in Kranja, ampak tudi v Zasavju ter gorske steze v Bohinju, v Triglavskem pogorju in v Savinjskih Alpah.

Seveda moramo omeniti, da je bilo ustanovljeno že leta 1872. v Bohinju prvo slovensko planinsko društvo z imenom »Triglavski prijatelji«. Imelo je svojega predsednika srednjevaškega kaplana Ivana Žana, svojo kočjo »Triglavski dom« na triglavski južni strani v najvišji kotanji, katere gornji rob tvorita grebena Malega in Velikega Triglava,

poleg sedanje kočje »Planika«, in svojo pot na Triglav. Žan je bil društvu duševni oče, vzgojitelj in rednik. Ko je bil Žan prestavljen iz Srednje vasi drugam, je usahnulo tudi društvo in »Triglavski prijatelji« so se razšli.

Najvnetejši propagandisti za ustanovitev Slovenskega planinskega društva so bili poleg Kadilnika »Piparji«. To so bili vneti planinci, ki so redno hodili goram v posete, bili so ljubljanski mladeniči iz trgovskega in uradniškega stanu: Henrik Lindtner, Karel Seunig, Josip Hauptman, Anton Škof, Ivan Korenčan in Bogumil Kajzel. Ustanovili so si svoj planinski klub »Piparji«, imenovan tako po pipi, ki je bila klubski znak. Za vodjo, nadpiparja so si izbrali Hauptmana. Na izletu na Stol dne 23. julija 1892. leta so Hauptman, Škof in Korenčan sklenili, da bodo začeli z besedo in dejanji delovati za ustanovitev Slovenskega planinskega društva. In tako so s svojimi tovariši tudi storili. K temu jih je torej dovedla navdušenost za krasoto slovenskega planinskega sveta.

Idejo slovenskega planinstva je bilo potem po ustanovitvi društva vztrajno vsajati v široke sloje ter občinstvo skoraj tirati ven v planinski svet in mu zlasti pokazati, da so naše planine slovenska last, ne pa last Nemcev ali njihovih organa Alpenvereina. V tem odporu proti nasprotovanju zastopnikov in podpornikov nemških planinskih društev smo dobili krepko pomoč pri bratih Čehih, ki so našemu društvu že iz početkov bili naklonjeni. Radi so prihajali na Bled in v naše planine, dobro so opazovali našo nacionalno borbo in so nam priskočili na pomoč s tem, da so leta 1897. ustanovili v Pragi Češko podružnico Slovenskega planinskega društva in si za področje svojega planinskega udejstvovanja izbrali najprej severno stran Grintavca in Kočne ter si za svoje letovišče določili Gornje Jezersko. Dopravili so kar sistem drznih planinskih potov ter zgradili na Ravneh pod Grintovci lepo Češko kočjo. Pri svojem delu so hodili roko v roki s Savinjsko podružnico v Mozirju, ki jo je vodil takrat Fran Kocbek, pomagal pa ji je dr. Frischauf. Na pobudo obeh se je tudi leta 1899. kot šesta podružnica ustanovila Podružnica v Kranju, ki je takoj prevzela znamenovanje potov v kranjskem okolišju, posebno v skupini Storžiča in na južni strani Grintavcev.

Tržiška podruž. Slovenskega planinskega društva je bila ustanovljena šele kot enainvajseta podružnica. Kdo je sprožil ustanovitev podružnice, ni razvidno iz sejnih zapisnikov. Gotovo pa je to delo takratnega za našo narodno stvar vsepovsod zaslužnega notarja Matije Marinčka. Na ustanovitev podružnice je tudi vplivala gradnja tržiške železnice. Na ta način naj bi se razkrivala naši javnosti lepota Košute, Begunjsčice in Storžiča. Na prvem občnem zboru je bil izvoljen za predsednika Franc Dev, podružnico pa sta podprla z denarjem Josip Turk in Josip Klofutar. Tako je pričela podružnica prav lepo poslovati, čeprav ni štela več kot 25 članov. Markirala so se pota in napravile so se prve kažipotne tablice. Pozneje so se po

stavile skrinjice na Košuti in na Storžiču. Zelo agilna delavca za društvo sta bila Ivan Engelsberger in Anton Jelenc.

Dve leti po ustanovitvi Slovenskega planinskega društva, to je leta 1895, je že izšla prva številka »Planinskega Vestnika«, in sicer 8. februarja. Prvi urednik je bil Anton Mikuš. Skromna predhodnika »Planinskega Vestnika« sta »Poročili Slovenskega planinskega društva« o društvenem delovanju v letih 1893. in 1894. Obe sta danes veliki knjižni redkosti.

Tako je bilo torej v začetku slovenske planinske organizacije. Danes se ta v svobodni, ljudski in socialistični državi lahko čim bolj razvija in je tudi ena najmočnejših množičnih organizacij, ki združuje ljubitelje planin, jih vzgaja in krepi. Z nesebičnim delom, delovnim poletom in resnično planinsko zavestjo bomo to organizacijo še in še dvigali. Naj živi ob tako lepem jubileju!

Vse Tržičane vabimo na

**REDNI LETNI OBČNI ZBOR
TURISTIČNEGA DRUŠTVA V TRŽIČU,
ki bo v torek, 3. marca ob 19. uri v
dvorani tovarne »Runo«.**

Ker je delo Turističnega društva zelo pomembno za razvoj našega mesta, pričakujemo, da se bodo udeležili občnega zbora ne le člani društva, temveč v velikem številu tudi ostali Tržičani.

Odbor.

Tržičani, obiskujte v sončnih dneh prelepe Kofce. Drugi bi jih znali bolj ceniti, kot jih cenimo sedaj mi. Privabljajte nanje svoje prijatelje in znance! Dom je odprt vsako nedeljo in na večer pred njo. S seboj vzemite vedno legimacije in se ravnajte po obmejnih predpisih, pa ne boste doživeli nikake sitnosti. Vsi skupaj pa dvigajmo njih oskrbo in nekdanji sloves!

Planinsko društvo v Tržiču.

Objava

IZ TURISTIČNE PISARNE

Sporočamo veselo vest, da bo »tržičan« odslej vsako nedeljo zjutraj počakal na prvi vlak, ki pripelje iz Ljubljane v Kranj ob 5.56, tako da bodo potniki, ki potujejo v Tržič, že okrog pol sedmih zjutraj na cilju (namesto šele ob devetih).

Ko to zboljšanje jutranje zveze pozdravljamo, želimo samo še, da bi ta zveza z uvedbo poletnega voznega reda tudi ob delavnikih obveljala. Obenem pa želimo, da bi tudi večerni vlak iz Tržiča imel takojšnjo zvezo proti Ljubljani, da ne bo potnikom, ki so utrujeni od celodnevne dela ali izleta, treba čakati na peronu v Kranju skoro celo uro na zvezo proti Ljubljani.

Naši kulturni problemi

Ali ima Tržič pravico do višje gimnazije

Misel o višji gimnaziji v Tržiču ni doslej še nikoli tako široko odjeknila med Tržičani kakor letos. Zadnji dve leti, ki sta prinesli globoke izpremembe v vsem našem gospodarskem življenju, sta prinesli tudi nova gledanja na problem višje gimnazije v Tržiču. Če smo namreč pred leti utemeljevali potrebo zgolj iz ozkega vidika, da bi dijakom prihranili vožnjo v Kranj, imamo sedaj mnogo tehtnejše argumente, ki odločno govore za višjo gimnazijo v Tržiču. Predvsem smo v zadnjem letu dobili delavci tovarne v svoje roke, od zadnjega proračuna pa prav delavci že mnogo bolj razpolagoma z dohodki, ki jih v tovarnah ustvarjamo.

Ker vodstvo tovarn ni povsem enostavna in lahko zadeva, bo za tako delo treba izobraženih delavcev, ki jih lahko da samo šola in to visoka šola. Časi, ko je bilo delavcu dovolj nekaj razredov meščanske šole, so že za nami. Današnji delavec je lastnik tovarne in, če je prejšnji delavec moral imeti vsaj 3 ali 4 razrede meščanske šole, so za vodstvo tovarne 3 ali 4 razredi gimnazije odločno premalo! Prejšnja družba je potrebovala le nižje izobražene ljudi. Delavci s popolno srednjo šolo bi se ji namreč ne pustili izkoriščati v toliki meri, kakor je prav lahko izkoriščala samo na pol izobražene delavce. Zato je danes, ko nam je izkoriščanje neznana stvar, čim višja izobrazba vsakega delavca naravnost nujna, če nočemo duhovno zaostajati za ogromnih gospodarskim napredkom. Kaj kmalu se nam lahko zgodi, da bodo naše tovarne opremljene z najmočnejšimi stroji, da po elektrika napeljana v zadnjo vas, da se bo kmetijstvo visoko moderniziralo, da bo televizijski aparat nekaj vsakdanjega, da se bomo vozili z domačimi raketnimi letali, pri tem pa bodo naši delavci in kmetje imeli le dve ali tri gimnazije, veliki svet znanosti, ki omogoča ves ta velikanski gospodarski napredek, pa jim bo zaprt.

Zaprto bo tudi Tržičanom, ki jih 65% dela v tovarni.

Če morda letos ali prihodnje leto še ne bomo tako občutno čutili potrebe po izobraženih delavcih, jo bomo naravnost krvavo začutili leta 1957, ko bi tržiška gimnazija lahko dala že prve dijake, ki bi dovršili višjo gimnazijo! Takrat bomo pa spet na vrat in nos hiteli z raznimi tečaji in v raznih brzoparilnikih usposabljali kadre.

Pa še nekaj govori za višjo gimnazijo v Tržiču. Od 15. leta navzgor je tržiška mladina razbita v dva dela. Po svoje gredo vajenci, po svoje spet dijaki, ki študirajo v Kranju ali v Ljubljani. Med njimi nujno zija precejšnja zarez, ki se iz leta v leto poglablja, pri čemer pa prav dijaška mladina izgublja stik s svojo razredno sredino. Pa ne samo to, tu-

di drugače so ti dijaki za Tržič več ali manj izgubljeni. V najboljšem slučaju 4 leta ti dijaki nimajo prilike sodelovati ne v pevskem zboru, ne v dramski sekciji, sploh nikjer, ker se vozijo v Kranj in morajo zvečer zgodaj spat, v Kranju pa ne morejo sodelovati, ker se vozijo v Tržič! Izgubo imajo pri tem sami, ima pa tudi Tržič! Tem 4 letom se pozneje pridružijo še leta na univerzi, po 9 ali 10 letih, ko bodo prišli v službo, pa naj bi kot delovna inteligenca širili med ljudstvom prosveto in kulturo! Kako in kod?

S podobnimi pripombami bi se sicer lahko oglašila vsaka vas, toda Tržič je najbolj industrijsko mesto v republiki, ima največ delavcev, ki prispevajo precejšnjo vsoto v skupno državno blagajno, Tržič se tudi gospodarsko vzdržuje sam, zato ima Tržič pravico do višje gimnazije.

Gojimo našo narodno, delovno in partizansko pesem

Napredni slovenski delavec je že kmalu po izidu Komunističnega manifesta začel iskati primerne oblike za svoje delo, za boj proti rastoči buržoaziji, hkrati pa za razredno krepitev svojih lastnih vrst. Ker so bila za to delo v tistih razmerah najprikladnejša kulturno prosvetna društva, so že takrat nastajala prva delavska prosvetna društva. Z njimi je naše delavstvo odločilno poseglo v slovenski kulturni razvoj. Zborna petje je bilo eno važnih oblik dela v teh društvih. Posebno slovensko delavsko pevsko društvo »Slavec« pa je bilo ustanovljeno leta 1884 v Ljubljani.

Sedanje »Svobode« nadaljujejo tradicijo nekdanjih delavskih prosvetnih društev, pevski zbori pa bi tudi danes lahko odigrali pomembno vlogo. Slovenska pesem je spremljala naše ljudi v njih veselih in žalostnih časih, budila in dvigala je prve naše puntarje, krepila našo zavest v borbi proti ponemčevanju, izpodbujala pa je tudi naše partizane in borce v pravični borbi proti okupa-

torju. Tako bo tudi sedaj slovenska partizanska in delovna pesem dvigala polet in borbenost pri ustvarjanju naše socialistične bodočnosti.

Pevski zbor je glasbeno telo, ki ga je mogoče ustvariti v vsaki vasi, saj zanj skoro ni treba ničesar razen precej dobre volje. Klavir ali harmonij ima vsaka šola, pevovodja pa tudi ni tak problem, če imajo le pevci resen namen.

Je pa pevski zbor zelo občutljiv instrument in je treba precej dela, preden nam ta instrument zapoje. Od nežnih pianov violine do veličastnega fortissima orgel, vse registre ima pevski zbor, v izraznih možnostih pa je skoro neizčrpen. Od joka do razposajenega smeha, od veselja nad lepoto naše zemlje pa do velikega zadovoljstva nad mogočnimi stvaritvami naših delovnih rok, vse to lahko povemo s pevskim zborom.

Seveda pa je zato treba rednega in temeljitega dela, vsak teden dva večera po poldrugo do dve uri. Vsaka vaja mora biti resno in pošteno delo, pri vaji je

potrebna zelo stroga disciplina, pri petju samem pa je treba tudi misliti, zakaj pesmice ne gredo same v glavo. Vse to pa ni prav nič težkega, vsak, prav vsak zmore to.

Eno slabost pa imajo naši zbori. Nekateri pevci in pevke namreč silno radi svoje glasove tresejo, vsi od kraja pa najraje pojo na ves glas, kar jim grla dajo. Oboje je ostanek cerkvenega petja. Orgle ali harmonij vibrirajo, pevcem je bilo to všeč, pa so začeli orgle posnemati in tako imamo v vsakem našem pevskem zboru vse polno orglavcev. Tudi petje na ves glas je dediščina s cerkvenega kora. Pevcev na koru ljudje namreč ne vidijo, cerkev je velika, orgle glasne, zato so pevci peli na mile viže, ker so se pač bali, da jih verniki ne bi slišali. In še tretji ostanek s kora so pri-

nesli pevci v zборе. Posemezni pevci in pevke namreč silijo s svojimi glasovi iz zboru. Na vsak način hočejo, da bi jih ljudje slišali. Ne vem, ali hočejo s tem pokazati svojim ženam oz. možem, da so redno hodili k pevskim vajam in ne kam drugam, ali zakaj to delajo? Res pa je, da tako izstopanje posameznikov ni lepo in kviri ves zbor.

Tržiški pevski zbor bi z ozirom na tradicije zborovskega petja v Tržiču lahko štel 70—80 pevcev. Šele tak zbor je namreč sposoben zapeti tudi težje umetne pesmi. Čas, ko smo se zadovoljili s kratkimi narodnimi pesmicami, so v Tržiču preboleli že pred 30 ali več leti. Treba je torej iti naprej, če nočemo ostati navaden podeželski pevski zbor s 30 pevci in primitivnim pevskim programom.

prosvetnim življenjem dohiteti mogočni napredek industrije. Ker je to v osnovi problem delavstva, ki je nosilec oblasti in lastnik tovarn, sem mnenja, da bi se tega vprašanja konkretno lotila občina i delavski sveti z upravnimi odbori.

Do razglabljanja v tej smeri me je predvsem privedla akcija za nabavo uniforme našim godbenikom. O tem, ali so uniforme potrebne ali ne, mislim, da ni govora. Dovolj je, če povem, da so sedanje uniforme naših godbenikov najslabše v Sloveniji. Mnenja smo bili, ko smo se te akcije lotili, da se ne lotevamo le društvenega problema, temveč, da so v izvedbo te zamisli — oskrbeti godbo z novimi uniformami — zainteresirani vsi Tržičani. Uniforme bodo godbeniki dobili, toda treba se nam bo zadolžiti, s čimer nismo računali.

Tega se ne lotevam kot finančnik, pač pa gledam preprosto. Oblast, tovarne in društva so delavska, imajo to vsebino in kriterij — z neomajno voljo zgraditi socializem. Glavni činitelj so tovarne, mislim produkcijo na sploh, od tega je odvisna občina in društva. Potem je vseeno ali društvo, za katerega je ugotovljeno, da je pomoč potrebno, to prejme od produktivnih ljudi direktno ali posredno z občino, glavno je, da se ta nekje izkaže. Za vsako pomoč, ki jo prejmemo, vemo, od kod pride in jo cenimo in se mora ta nekje izkazati. Nadalje sem mnenja, da bi bili delavci ob izdatnejši pomoči društvu za delovanje tega društva bolj zainteresirani, zavedajoč se velike naloge društva v družbeno-prosvetnem delu.

Prepričan sem, da je za to vprašanje več mnenj, in da bi prišli do zadovoljivih zaključkov, je pričakovati, da se bo o tem še pisalo.

O finansiranju kulturno-prosvetne dejavnosti v Tržiču

Glede na spremembe v finančnem poslovanju in z ozirom na dejstvo, da je upravljanje tovarn in podjetij v rokah delavcev, je nujno spregovoriti nekaj o finančni pomoči društvom. Konkretno bi spregovoril o pomoči, ki jo je prejelo Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« in o potrebi po nadaljnji pomoči od strani podjetij.

Že od osvoboditve dalje se nujno društva zatekajo na podjetja s prošnjami za finančno podporo in po višini podpore razvijajo svojo dejavnost. Vsekakor so se v času do danes vzporedno s socialističnim razvojem menjavali načini te pomoči. Naj si bo, da je bil enkrat pri tem glavni faktor ali direktor, sindikat in da danes upravni odbor odn. delavski svet odloča, v kakšni višini bo društva podprlo. Vsekakor bi posamezna podjetja lahko naštel lepe vsote denarja, ki so jih že izdala tudi za naše društvo »Svoboda«, so pa tudi podjetja, katera se za naše prošnje ne zmenijo. Res je, da ne gre za odmerjeni davek, kateri naj bi po kdo ve kakšnih določilih »Svobodi« pripadal — »Svoboda« za pomoč lahko samo prosi, ne more pa izterjavati določene vsote.

Primeri popolnega ignoriranja njenih prošenj in še kakšen primer podjetja, koder je le s težavo uspela, da so ji nakazali denar, kaže na dejstvo, da kulturno-prosvetni dejavnosti nekateri ne posvečajo dovolj pažnje. Kdor je mnenja, da bi moglo določeno društvo prosperirati brez pomoči, je v zmoti. Dohodek, ki je možen v glavnem le od članarine in od izkupička predvajanih predstav, je tako malenkosten, da je komaj za redne potrebe društva, nakar ostane še cela vrsta izdatkov, od katerih je odvisno, ali bo društvo napredovalo ali životarilo. Lahko se sicer ozremo na pretekle čase, na staro predaprilsko Jugoslavijo. Takrat so si člani »Svobode« res veliko prizadevali, da so se opremili s potrebnim inventarjem. Ta pot je bila težavna in počasna, zahtevala je resnično celega človeka. Takrat so mislili o tem, kako bodo nekoč laže in hitreje napredovali po uspešni izvedbi revolucije. Revolucija je za nami in od takrat do danes so bile take spremembe, da o možnosti kopiranja načina finansiranja

delavskega prosvetnega društva ne more biti govora. In tudi misel, da bi se z zagotovitvijo denarnih sredstev prenehal potreben elan dela v društvu ali da bi bila potem požrtvovalnost nepotrebna, ne drži. Če društvo nima denarja, si v potrebnem času ne more nabaviti prepotrebnih rekvizitov, si ne more opremiti knjižnice, ne more povabiti dobrih predavateljev, katerim je treba povrniti stroške, ne more si nabaviti not, instrumentov in ne more prirejati potrebnih tečajev. Ker z lastno finančno zmogljivostjo ne zmoremo izvesti vsega potrebnega, nimamo več ampak manj dela, toda več skrbi in nevšečnosti.

Mislím, da sem dovolj jasno podal svojo osnovno misel o potrebi, da se podpre eno od najvažnejših dejavnosti v graditvi socializma, s kulturnim in

Postanimo člani Prešernove družbe!

8. februarja letos, na dan obletnice Prešernove smrti, je bil v Ljubljani ustanovni občni zbor Prešernove družbe. Kaj je narekovalo potrebo po ustanovitvi te družbe? Vse od osvoboditve smo imeli že posebno knjižno zbirko, Prešernovo knjižnico. Toda ta zlasti v zadnjih dveh letih ni imela tistega uspeha, kot bi ga pričakovali. Število naročnikov, ki se je krčilo iz leta v leto, nam na dovolj zgovoren način priča o tem. Ne bomo se spraševali po vzrokih tega neuspeha, pogledjmo le, kaj nam narekuje sedanji čas! Delamo načrte, gradimo, izpreminjamo lice zemlje. Tudi človek sam se spreminja. Treba pa mu je pomagati pri tem. Dati mu je treba knjigo. Potrebna nam je taka knjiga, da hosta rada segala po njej predvsem delavec in kmet. Potreba po dobri, a preprosto pisani knjigi, ki naj našega človeka vodi, vzgaja in mu obenem nudi prijetno in zanimivo branje, je velika. Tega smo se Slovenci vedno zavedali, kar nam potrjujejo Mohorjeva, Cankarjeva in Vodnikova družba. Prva je imela pretežno večino naročnikov med kmečkimi prebivalstvom, druga je bila delavska, tretja pa je bila namenjena vsem ostalim. Ker imamo torej Slovenci v tem oziru že tradicijo in ker naš Pre-

šernova knjižnica ni zadovoljila, se je ustanovila Prešernova družba. Dejstvo, da smo zadnja leta močno pogrešali knjigo, ki bi ustrezala našim dejanskim potrebam, nam potrjuje veliko zanimanje, ki ga je Prešernova družba že dosedaj vzbudila med Slovenci. Izdajala bo letno po pet rednih knjig, ki jih bo z veseljem prebiral tako preprost kot šolan človek in ki bodo nudile prijetno razvedrilo starim in mladim. Skratka, Prešernova družba si bo utrla pot v vsako tovarno in v najoddaljenejšo slovensko vasico. In še nekaj je, česar ne smemo prezreti: cena knjig bo tako nizka, da jih bo mogel vsakdo naročiti.

Ker pričakujemo, da bo Prešernova družba tudi pri nas naletela na veliko zanimanje, je bil za Tržič osnovan poseben iniciativni pododbor, v katerem so zastopani prosvetni delavci, člani »Svobode« in drugih ljudskoprosvetnih društev. Njegova prva naloga je zbiranje ustanovnih in podpornih članov. Ustanovni člani so v glavnem večja podjetja, ki imajo tudi večja denarna sredstva na razpolago. Ustanovna znaša 25.000 din. Podporni člani so vsi tisti posamezniki, ki prispevajo 1000 do 5000 din. Nadalje so podporni člani tudi družbene organizacije, oblasti,

manjša trg. podjetja, društva, manjši delovni kolektivi, zadruga in ustanove. Zanje je predpisana podpornina od 5000 do 25.000 din.

Tržič se mora kot eno izmed glavnih industrijskih središč Slovenije uvrstiti med tista slovenska mesta, ki bodo dala največ ustanovnih in podpornih članov. Prepričani smo, da Tržičani znajo ceniti

Pred koncertom Glasbene matice

Med slovenskimi kulturnimi ustanovami, ki so nastale med narodnim prebujenjem v drugi polovici prejšnjega stoletja, je tudi Glasbena Matica. Njeno delovanje sega 80 let nazaj. Osnovana je bila kot protiutež nemški Filharmočni družbi, ki je bila takrat osrednja glasbena ustanova v Ljubljani. Proti tej nemški struji z germanističnimi nameni se je porodila protistruja prebujenega slovenskega čutenja in slovenska kulturna dejavnost je vzcvetela po čitalnicah. Leta 1871 se je okoli idealno mislečega Vojteha Valente, ki je bil tudi dober glasbenik, začela zbirati družba Slovencev, ki je hotela naši glasbeni kulturi pomagati do vsestranskega napredka. S tem namenom je bila ustanovljena Glasbena Matica l. 1872. Njen prvi predsednik je bil Fran Ravničar in prvi tajnik Vojteh Valenta. Kakor so določala pravila, je Glasbena Matica že v prvih letih dala na svetlo v lastni založbi izvrne slovenske skladbe. Odbor Glasbene Matice pa je spoznal, da je potrebno za razširjanje glasbene kulture tudi šole, katero je zato tudi l. 1882 — pred 70 l. — ustanovil in katere vodstvo je l. 1886 prevzel Fran Gerbič. Glasbena šola je bila predhodnica državnega konservatorija in sedanje Akademije za glasbo.

Ko je leta 1892 čitalniški pevski zbor skoro korporativno prestopil v Glasbeno Matico, je bil istega leta — torej pred 60 leti — ustanovljen pevski zbor Glasbene Matice. Od prvega pevovodje dr. Grossa je kmalu prevzel vodstvo Matej Hubad in z njim nastopi za Ljubljano in za vso Slovenijo nova pomembna doba glasbeno-kulturnega izživljanja, doba pravega in sistematičnega koncertnega delovanja. Na koncertnih programih se pojavijo poleg domačih ustvaritev skladbe svetovnega repertoarja. Zmožnost Hubadovega pevskega zbora raste od leta do leta in prestane strogo in odločilno preskušnjo, ko ga mestni odbor Ljubljane pošlje leta 1896 na Dunaj, da se dunajskim dobrotelnim ustanovam nekoliko oddolži za človekoljubno gmotno podporo v težkih dneh ljubljanskega potresa. Glasbena matica je nastopila na Dunaju v slikovitih narodnih nošah in v splošno začudenje kritike je nastopila z Gallusovim madrigalom »Musica no-ster amor«, slovenskim narodnimi pesmimi in izvajala pod vodstvom nesmrtnega skladatelja Antona Dvoržaka njegovega »Mrtvaškega ženina« ob spremlevu dunajskega opernega orkestra. Po letu sledijo leto za letom veliki koncerti, ki nosijo imena znamenitih skladateljev in izvajajočih umetnikov. Bachov Pasijon, Mozartov Requiem, Beethovenova Missa solemnisa, Verdijev Re-

quiem, Beethovenova IX. simfonija, Foersterjevi Turki na Slevici, Sattnerjeva Oljki in premnoga druga domača in tuja dela so po zaslugi Glasbene Matice postala znana slovenskemu občinstvu in mu širila glasbeno-kulturno obzorje. Glasbena Matica je postala središče slovenskega glasbenega življenja. Ustanavljala je po večjih slovenskih krajih svoje podružnice, ki so postale žarišče glasbenega udejstvovanja za tisti kraj in okolico. Iz šol Glasbene Matice in ob tej so izšli in se razvili sloviti slovenski produktivni in reproduktivni umetniki in instrumentalisti, ki so ponesli slavo slovenskega imena širom sveta.

Tudi po prvi svetovni vojni je glasbeno delo osredotočeno v Glasbeni Matici okrog močne roke Mateja Hubada. Kot samostojna korporacija se je idejno vključila v Glasbeno Matico Filharmočni družba, ki je postala slovenska. Osnovano je bilo orkestralno društvo v okviru Glasbene Matice, ki je pod dirigenti Jerajem, Adamičem in Škerjancem prirejalo koncerte klasične in novejšje literature v Ljubljani in po deželi.

Slovenska zborovska reproduktivna zmožnost si je na novo pridobila svetovnih sloves s turnejami Matičnega zbora po Jugoslaviji, češki, Poljski, Franciji, Švici in Bolgariji. Nepozabni ostanejo sprejemi v Pragi, Varšavi, Sofiji in med slovenskimi delavci v Franciji, na pariški Sorbonni itd. Za mojstrom Matejem Hubadom, ki ga je usoda leta 1929 iztrgala iz matičnega delokroga, je, ne da bi nastal presledek, stopil na vodilno mesto prav tako podjeten in spreten naslednik Mirko Polič, ki je vodil Glasbeno Matico do svoje prerane smrti leta 1951. Njegova zasluga je, da je Glasbena Matica poleg klasičnih umetnin izvajala s posebno vneto tudi moderna dela (Scymanovski, Stravinski, Vycpalek in dr.), zlasti pa nova vokalno-instrumentalna dela naših domačih skladateljev (Lajovica, Škerjanc, Osterc, Arnič, Tome).

Po osvoboditvi leta 1945 je Glasbena Matica izročila, ustrezno novemu redu, ljudski oblasti svojo glasbeno šolo, edicijo, koncertno poslovalnico, poslopje z opremo in glasbenim inventarjem ter ostalo premoženje. Ostala je še krepka veja prejšnjega debla, to je pevski zbor Glasbene Matice, ki deluje v okviru Ljudske prosvete Slovenije. Zbor se je po osvoboditvi koncertno udeleževal z izvedbami Berliozovega »Faustovega pogubljenja«, Arničeve »Dume«, Kovalovega »Jemeljana Pugačova« itd. Prirejal je koncerte v podeželju z zborovskimi skladbami, dokler ni za vedno omahnil njegov vodja Mirko Polič.

Pod novim koncertnim vodstvom prof. Cirila Cvetka in s pomlajenimi močmi nadaljuje Glasbena Matica svoje kulturno delo na podlagi preizkušenih idealnih smernic v korist ljudstva. Društvo je trojno obletnico, 80 letnico društva, 70 letnico glasbene šole in 60 letnico pevskega zbora proslavilo v lanskem decembru na zunaj z razstavo in pregledom delovanja društva od ustanovitve do današnjih dni, z odkritjem spominske plošče žrtvam fašizma — članov društva in s koncertnimi nastopi, ki so dokazali, da je v njem ohranjena vsa slavna tradicija Glasbene Matice.

30 let je minilo tega, kar je pevski zbor, tudi takrat, ob svojem jubileju, pod vodstvom mojstra Mateja Hubada obiskal Tržič. Po 30 letih prinaša zopet pevski zbor Glasbene Matice pod vodstvom dirigenta prof. Cirila Cvetka svojo pesem delovnemu ljudstvu Tržiča.

Spored koncerta:

Ciril Cvetko: V nove zarje
 Ubald Vrabec: Slovenska pesem
 Anton Lajovic: Vodica čista se vila
 Anton Lajovic: Bolest kovač
 Anton Lajovic: Pomladni spev
 Emil Adamič: Petnajst let
 Emil Adamič: Fantu
 Emil Adamič: V snegu
 Emil Adamič: Ciganska posmehulja
 Emil Adamič: Konja jezdi aga Hasanaga
 Emil Adamič: Mlad junak

*

Karl Pahor: Najdihojca:
 a) Črno kravo molzo našo - žen. zbor
 b) Ležaj, ninaj tut Ujnač - žen. zbor
 c) Najdihojca, palček naš - žen. zbor
 Jamko Ravnik: Zimska pesem - žen. zbor
 s spremljavo klavirja
 Jamko Ravnik: Kmetiška - ženski zbor
 s spremljavo klavirja
 Jakov Gotovac: Jadovanka za teletom
 Jakov Gotovac: Smiješno čudo
 Krsto Odak: III. rapsodija
 Stevan Mokranjac: Kozar
 Franjo Dugan ml.: Sremske pesmi
 Emil Adamič: Narodne: Kukovca - Vsi so prihajali - Vipavska - Lipa zelenela je.

BELEŽKA H KULTURNI ZGODOVINI TRŽIČA

Pisec črtice »Prešeren med Dolinci«, priobčene v zadnji številki »Tržiškega vestnika«, je oprl večkratne Prešernove obiske Tržiča in njegove spomine nanj na domnevo Viktorja Kragla v »Zgodovinskih drobcih župnije Tržič« str. 193, da je bil župnik Valentin Prešeren pesnikov stric. Medtem pa nam je prišel v roke osmi zvezek Slovenskega biografskega leksikona, ki na str. 515 ugotavlja, da Valentin Prešeren s pesnikom ni bil v rodu. Priobčujemo to ugotovitev, da se ne bi zmotna domneva o sorodstvenih vezeh med obema Prešernoma ponavljala. — Rod, iz katerega izhaja Primičeva Julija, pa je v resnici bival dalj časa v Tržiču. Praded Julije, Gašper Primic z Ovsiš pri Podnartu, se je l. 1734 oženil z Mico Jošt iz Tržiča in priženil hišo in trgovino njenega očeta Primoža Jošta na Glavnem trgu 21. Njegov sin Janez Krstnik, Julijin ded, se je preselil iz Tržiča v Ljubljano okoli l. 1760. (SBL II, 578)

Vpliv gozda na vodni režim

Počasi dojemamo potom naših gospodarskih člankov veliko važnost gozdov. Pomembnost gozdov za naše gospodarstvo pa se skokoma dviga, odkar gradimo hidrocentrale na naših rekah. Gozd ni samo regulator klime, ampak tudi regulator vodne zaloge. Da spoznamo vpliv gozda na menjanje vodnih razmer, se hočemo seznaniti z vplivom gozda na

1. stanje visoke vode v vodotokih
2. stanje nizke vode v vodotokih
3. na razvoj erozije
4. na količino in čistost vode studencev.

1. Vpliv gozda na stanje visoke vode v vodotokih se odraža na posreden in neposreden način. Gozd že po listju in po vejah zadržuje večje količine atmosfere vode (dež, sneg), katera delno spet izhlapi. Tudi gozdno tlo zadrži z množtvom ovir, kot so veje, stelja in drugo, hiter odtok vode. Dokazano je, da je gozdno tlo bolj prepustljivo za ponikanje vode kot poljedelsko.

2. Stanje nizke vode zavisi v prvi vrsti od geoloških razmer in konfiguracije terena. Pri visokih vodah je odločilna količina vode, katera odteka po površini zemlje, medtem ko je za nizke vode v vodotokih merodajna podzemeljska in ponikajoča voda, ki se javlja na površje v obliki studencev in izvirkov. S poskusi so dokazali, da je odtok vode na negozdih področjih za 7% večji, pri maksimalnih vodah pa celo za 560% večji kot z gozdnatih področij. Med zanemarnim planinskim pašnikom in negovanim gozdom je razlika v propustnosti zemljišča za atmosfere vodo za 30—50 krat večja kot na pašniku.

3. Mehanično in kemično delovanje vode na tlo (erozija) ima za posledico odnašanje grušča po hudournikih in zasipavanje akumulacijskih bazenov pred hidrocentralami. Kjer ni ovir proti odnašanju in odlaganju grušča ter peska — to so predvsem gola pobočja, tam se širijo korita hudournikov do neverjetne razsežnosti. Edino zaustavljajno sredstvo in obrambno sredstvo proti razvoju hudournikov je gozd — vendar pravilno negovan. Poučni so podatki iz Amerike, kjer so preučevali vpliv gozda na delovanje erozije (spodkopanje tal in odnašanje grušča vsled atmosfere vode). Pri nagibu terena od 0—15%, od 16—30%, nad 30% deluje voda na erozijo tal:

pri poljedelskih kulturah	15%	29%	31%
pri pašnikih	15%	24%	26%
medtem ko			
pri gozdovih samo s	9%	6%	7%

Zelo zanimanja vredni so tudi podatki, ki so jih objavili švicarski strokovnjaki. Ugotovili so, da so gozdna tla ovira hitremu odtoku dežnice, ki je pri

8 letni kulturi za 5 krat večja

15 letni kulturi za 12 krat večja

20 letni kulturi za 20 krat večja

in v odrastlem gozdu za 130 krat večja kot na pašniku. Posebno slabo vpliva na vodne razmere grabljenje stelje. V tem pogledu so ugotovili ameriški strokovnjaki, da je v gozdu, kjer je bila stelja na čisto pograbljena, odtok vode za 3 do

30 krat večji kot v gozdu, kjer se stelja ne grabi.

4. Vpliv gozda na količino in čistost vode.

Res je, da je trajnost izvirkov in studencev odvisna od geološke podlage, od propustnosti zemljišča, ker se studenci napajajo samo z atmosfere vodo. Vpliv gozda na čistost vode izvirkov je znan; znano pa je tudi, da imajo izvirkovi v gozdnatih področjih vedno dovolj vode in bolj čiste kot s področja poljedelskih kultur. Ugotovljeno je, da v starih, dobro obrastlih gozdovih studenci nikoli ne presahnejo.

Parceliranje gozdov ima slabe posledice za same gozdove. Naravna gozdna meja se pomika navzdol. V gozdovih pa, ki so še ostali na izpostavljenih mestih, je uničena karakteristična mikroklima (posebna klima gozdov), katera pospešuje gozdno produkcijo. V takih gozdovih so vrata na stečaj odprta prepihu, kar povzroča večje izhlapevanje vode iz tal in dreves ter s tem osuševanje gozdnega zemljišča; zato taki gozdovi slabo priraščajo ter zaradi vetrolomov propadajo.

Kakor sem že omenil, se položaj gozda, ki smo ga doslej poznali samo za črpanje lesa, pokazuje v povsem novi luči spričo hidrocentral in akumulacijskih bazenov. V projektu je poleg hidrocentrale pri Medvodah, še ena hidrocentrala v Mavčičah. Na področju teh central tečeta dva izrazita hudournika, ki prinašata v Savo vsaka po 50.000 m³ gramoza, grušča in peska. To sta Kokra in Tržiška Bistrica. Tržiška Bistrica z Moščeniškom teče pol pota skozi gozdnate predele, ostalo polovico skozi predele s poljedelskim zemljiščem. Na celnem območju Tržiške Bistrice ima 67% gozdov, 24% poljedelskih zemljišč, 1,5% sadovnjakov in 7,5% neproduktivnega tla; od tega je 500 ha golega sveta,

100 ha melišč ob sami strugi in 1000 ha plazišč in slabo obrastlega sveta. Ako pomislimo še na povodnji Tržiške Bistrice in njena razdejanja, bomo omenili kot prvo letnico v tem stoletju 1904, ko je podrla vse lesene mostove ter uničila cesto na dolžini 200 m. Velike povodnji zaznamujemo v letih 1922-23, 1926 in 1938, ko je Tržiška Bistrica istotako odnesla vse lesene mostove, del Bornove žage, preko 2000 m³ hlodovine ter napravila posredne in neposredne škode nad 60 milijonov din. Leta 1950 smo opozorili, da preti cestnemu odseku nad Jurjem, da ga bo zasul Kofarjev hudournik. Od tega časa se študirajo vodne prilike Tržiške Bistrice in njenih pritokov v svrhu zajezitve erozijskega delovanja vode in odnašanja gramoza po Bistrici v Savo. Po ideinem projektu bo treba napraviti 80 velikih zidanih pragov, čez 100 manjših pragov, tlakovati strugo na dolžini 230 m in zavarovati obrežja na dolžini 2600 m. Poleg tehničnih del bo treba izvesti tudi gozdna kulturna dela, med katera spada pogozditev 320 ha golega sveta nad sedanjo gozdno mejo. Tudi ureditev Begunjskega plazu, o katerem je že pisal Trž. vestnik, je zapopaden v tem načrtu. Stroški bodo znašali več desetih milijonov dinarjev. Kako je z rentabilnostjo teh velikih investicij? Če zadržimo samo 1 kub. meter grušča, da ne pride v akumulacijski bazen, se ceni to na 300 din, pri 50.000 m³ pa že 15 milijonov din letno. Korist, ki jo dobimo s temi investicijami, bo torej večkratna. Tudi bi se morda izplačalo, da reduciramo sečnjo lesa na najmanjšo mero, ker bo koristnik teh investicij plačal regres za odkazan a neposekan les. Mnogo truda bo vloženo, da uredimo strugo Tržiške Bistrice in njene pritoke, da izboljšamo naše gozdove, ki regulirajo odtok vode — bo pa koristno za vsakega od nas. Zato smo pa vsi poklicani, da čuvamo gozdove.

Z občnega zbora naših gasilcev

Prostovoljno gasilsko društvo v Tržiču je imelo 23. jan. svoj redni letni občni zbor. Pregled dela v preteklem letu dokazuje, da se gasilstvo pri nas vedno bolj razvija.

Tržiško gasilstvo ima trenutno 84 članov. Med temi je 14 gasilk in 14 mladincev odn. pionirjev. Vsi so v lanskem letu storili svojo dolžnost. Sodelovali so ob gozdnem požaru na Bistriški planini in pri požaru v Križah. Sodelovali so tudi pri avtomoto dirkah, pri vseh manifestacijah in pri Titovi štafeti.

Posebno se je razvila aktivnost gasilk. Uspehi tov. Rozi Penkove, prvega ženskega gasilskega častnika na Gorenjskem, so vidni posebno pri mladini. S tečajem, katerega je dovršila v gasilski šoli v Medvodah, si je pridobila teorijo in prakso, katero pridno prenaša na svojo desetino v Tržiču in na mladince. Edinstven dogodek v zgodovini gasilstva je bil prvi ženski nastop v Škofji Loki. Vodstvo nastopa je bilo poverjeno tov. Kraljevi kot članici

OGZ v Kranju in tov. Penkovi, gasilskemu častniku. Pokroviteljica nastopa, organizacijska sekretarka OK ZKS, je izrekla priznanje vsem članicam gasilkam za požrtvovalnost in napore. Iz Tržiškega kota je bilo preko 100 udeležencev. Tudi na republiškem festivalu gasilstva v Ljubljani je bilo gasilstvo iz Tržiča častno zastopano. Ob Novoletni jelki, katero je gasilsko društvo pripravilo svojim pionirjem, so članice same napekle sladko pecivo.

Pod vodstvom predsednika Toneta Dornika so gasilci kot velika družina. Vsakih 14 dni se zbere gasilci v skromni sobici nad Gasilskim domom ter študirajo in predelavajo snov gasilskih časopisov in biltenov ter imajo strokovno-politična predavanja.

Za pripravljenost pa jamči 31 suhih in mokrih vaj, med temi tri nočne. Vaj se udeležuje članstvo vključno zaposlenosti po tovarnah, ki obratujejo v dveh izmenah, v zadovoljivem številu.

Naši šahisti poročajo

Šahovska aktivnost je po novem letu močno napredovala. Tako je individualno prvenstveno tekmovanje tik pred zaključkom.

Kljub temu, da še niso vse partije odigrane, so prva mesta že določena. Zmagal je Sašo Štefe s 13½ točkami pred Jurancem z 11 (1). Sledijo: Mandelj 10, Gaberc 9½, Janc 8½, Valjavec 8½, Perko 7½ točke itd. Sodelovalo je 16 igralcev. III. kategorijo sta osvojila Štefe in Juranc. Ob tej priliki moramo poudariti senčno stran s strani okrajnega šahovskega odbora v Kranju, ki je letos že drugič apriori onemogočil našim predstavnikom

sodelovanje na prvenstvenem tekmovanju Gorenjske.

Velik uspeh smo dosegli tudi na področju sindikalnega šaha, saj na nedavno organiziranem moštenem sindikalnem prvenstvenem tekmovanju sodeluje kar 10 ekip — zastopnic naših podjetij ter ustanov. To je ena najmasovnejših lokalnih prireditev na Gorenjskem v tej sezoni. Za to tekmovanje so tovarne in podjetja prispevala lepe praktične nagrade.

V programu imamo še povratni dvoboj s Kranjem in Radovljico in prepričani smo, da bomo uspešno zastopali Tržič.

Enako nesrečo je doživela tudi Milica Rozman iz Dupelj.

Zaradi poledice si je nalomila nogo Tatjana Pirih, nameščenka v Bom. predilnici in tkalnici iz Tržiča.

Na smučarskem tečaju na Kofcah si je zlomil nogo Franc Teran, dijak iz Sp. Preške.

Na poledeneli cesti je padla in si zlomila nogo Angela Mokorel z Bistrice 67, stara 56 let.

Na slamoreznici si je poškodoval roko Matevž Markun, posestnikov sin iz Križ 18.

Nogo si je zlomil 27. januarja Ludvik Aljančič, mojster v tovarni Triglav, doma iz Kovorja.

Pri sankanju si je poškodovala oko Ivana Klemenc, hči delavca od Sv. Ane 50.

NESREČA MATEVŽA LUKANCA

Vse Tržičane je zelo vznemirila vset, da se je Matevžu Lukancu pri treningu v Garmisch-Partenkirchenu zgodila nesreča. Odšel je tja, da bi udeležil tekmovanja v okviru zimsko-športnega tedna, ki se je vršil od 22. januarja 1. februarja 1953.

V torek, 20. januarja je treniral na progi za smuk; progja je bila zelo razrita. Ob petih popoldne, ko so tekmovalci že drugič peljali po progi, je Matevž padel zaradi hukanj in priletel tako nesrečno, da si je zlomil desno nogo nad kolenom, levo si je pa tudi poškodoval. Sedaj leži v bolnišnici v Garmischu. Želimo mu skorajšnjega okrevanja!

NESREČE V FEBRUARJU

Tišler Jožef, delavec v tovarni Triglav, Vadiče, si je pri padcu zlomil nogo.

Mahmetovića Derviša, borca iz garnizije v Križah, je nevarno koščkoval konj, ko ga je brnil v trebuh.

Cankar Franc, upokojenec, si je pri cepljenju drv nevarno poškodoval glavo.

Na poledeneli cesti je padel in se poškodoval po glavi Plajbes Ciril, delavec v tovarni Ljubelj.

Huda nesreča se je pripetila na Ljubeljski cesti sanjkačema Vinku Doberletu in Rihardu Knificu. Zaletela sta se v vojaški voz, pri čemer si je prvi zlomil spodnjo čeljust, drugemu pa je počila lobanja in je dobil hud pretres možganov.

Gibanje prebivalstva

Rojeni v času od 30. jan. do 20. febr.: Zadnikar Francka, Tržič; Dolenc Ivana, Bistrica; Kosmač Igor, Tržič; Ahacič Marija, Sv. Ana; Ive Valentina, Tržič; Vovnik Majda, Križe; Meglič Ivan, Sebenje; Kurnik Jurij, Bistrica; Kristan Irena, Bistrica; Avguštin Zoran, Tržič; Rozman Majda, Križe; Cvek Vinko, Tržič; Rabič Ivilina, Putehof; Roš Tatjana, Bistrica; Bocak Sonja, Tržič.

Umrlji v času od 3. do 20. februarja: Perne Kristel, Sebenje, 39 let; Padar Fr., Tržič, 78 let; Kosmač Zlata, Loka, 3 tedne; Mlinar Katarina, Bistrica, 58 let; Ribnikar Janez, Bistrica, 81 let.

Poročeni v času od 7. do 20. februarja: Eržen Leopold, mes. pomočnik, Tržič in Klobčavar Pavlina, upokojenka, Tržič; Klemenčič Avguštin, miz. pomočnik, Radohova vas in Klemenc Ana, predilka, Sv. Ana; Tišler Andrej, delavec, Dolina in Dovžan Marija, delavka, Dolina; Žepič Jože, kmečki delavec, Retnje in Uranič Marija Magdalena, kmečka delavka, Loka; Klemenc Valentin, prediln. mojster, Bleke in Matičič Jožefa, delavka, Tržič; Novak Filip, kroj. pomočnik, Tržič in Bečan Frančiška, delavka, Tržič; Gomboc Ludvik, delavec, Slap in Velkavrh Frančiška, delavka, Slap.

Javno kopalnice v Tržiču, Kovaška ulica štev. 4 (Zdravstveni dom) odprto vsako soboto od 10. do 20. ure. Pršna kopel 20 dni, kadna kopel 40 dni.

KRITIKA

O RAZMERAH V MLEKARNI

Prejeli smo naslednji dopis:

Ako imenujemo skupni dom malih cibabčkov »Otroški jasli«, bi lahko imenovali lokale, v katerih se prodaja mleko, »Mlečne jasli«. Na Gl. trgu so »Mlečne jasli št. 1«, torej prve, a ne vem kako to, da niso to prve v kakovosti, ko imamo v Tržiču dokaj naprednega. Občudovanja vredne so razmere v teh jaslih! Prihaja po mleko neka žena, ki ga nosi v otroške jasli, in se spravi noter kakor govedo v jasli, pa naj potem ostali poleg mleka dobijo tudi njene lase ali kar je še na nji tako okusnega. Tovarišca pa, ki nataka mleko, ima res veliko opraviti in gre to brez reda ter površno. Ko jih že nekaj — zijaje v njo — dviga posode, pa konec! Papir s pravilom: »Pri deljenju mleka imajo prednost dojenčki« možgato odstrani, ga vrže

pod mizo in deli mleko dalje. Tako matere jemljejo dojenčkom najosnovnejše pravice. Lepše bi bilo, ako bi v teh jaslih tudi pajčevine odstranili in prah obrišali. Pa tudi kajenje v teh jaslih naj ne bo dovoljeno. V splošnem se kaže potreba, da bi imeli takšne mlečne jasli dobrega reditelja!

... IN V ZOBNI AMBULANTI

Obiskujem zobno ambulanto, ki je vidna po določenih znakih že prej, preden pridem do čakalnice. Enako je v čakalnici: v enem kotu je pljuvalnik z žaganjem, a ob njem in nad njim je ves zid opljuvan, česar nisem opazil le enkrat. Ambulanta je tudi okusno poslikavana, kar opazujem že leto dni, a je mogoče ta slikarja še starejša in ima že neko pravico, da se ohrani kot kulturni spomenik.

Kriminalna kronika

ZARADI GOLJUFIJE SE BO ZAGOVARJAL PRED SODIŠČEM

Po pripadnikih postaje LM Tržič je bil zasačen Oblak Stanko iz Cerkevne 5, ki je na zvit način ogoljufal Ivano Primožič iz Kovaške 2. Primožičeva je dobila od sorodnikov iz Amerike paket s 43 kg mosorodnikov. Oblak je za to izvedel ter paket na železniški postaji v Tržiču dvignil z lažljivo motivacijo, da ga je za to pooblastila lastnica paketa. Paket je nato obdržal zase in ga razprodal, denar pa zažal. Zaradi goljufije in izvršene tatvine se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

Pri Oblaku to ni prvi primer. Že v letu 1952 se je zagovarjal pred okrajnim sodiščem zaradi tatvine perila na škodo Franca Krsnika s Poti na Pilarno. Sodišče v Kranju mu je zaradi tega prisodilo 6 mesecev zapora. Po prestani kazni pa se ni poboljšal, temveč še naprej počenja podobne stvari.

*

PRI SODNIKU ZA PREKRŠKE SE BODO ZAGOVARJALI, KER SO HOTELI PRITI DO DENARJA NA NEPOŠTEN NAČIN

V območju mestne občine Tržič so se zadnje čase precej razpasle »hazardne igre« za denar. Inicijatorji in pobudniki tega so poedinci, ki zvaljajo še druge k temu, da bi jih opeharili. Pripadniki postaje LM Tržič so pa jim že stopili na prste in odkrili njihovo nepošteno dejanje, zaradi česar se bodo morali pri sodniku za prekrške zagovarjati v Kranju.

Ti poedinci so Rozman Pavel, Aljančič Anton in Pavel iz Kovorja, Milanovič Zivorad z Dolinske ceste Velikovič Drago-Ljub iz Križ, Kralj Franc iz Žiganje vasi. Ti zvaljači so na različna mesta zvaljali druge poštene ljudi in jih na ta način opeharili za denar. Zato je tudi razumljivo, da se nad tem pošteni državljani zgražajo. Postaja LM Tržič ter mestna občina sta prejeli več pisem od državljanov in državljanek, ki prosijo organe, da preprečijo igranje za denar, ker je bilo že več primerov, ko je družinski oče prejel mesečne prejemke v tovarni ali podjetju in jih je prej igral, kot je prišel domov, zato pa je nato vsa družina ves mesec stradala. Proti takim stvarim bodo pripadniki LM Tržič strogo nastopali, da se zagotovi spoštovanje obstoječih predpisov.

Kronika nesreč

KRONIKA NESREČ V JANUARJU

Ko je šel po lestvi v senik po krmo, je padel in si v kolku zlomil nogo Jože Pavlič, sofer tovarne lepenke.

Pri sankanju si je zlomil nogo Vincenc Perko, Pot na Pilarno.

Pri padcu zaradi poledice si je zlomila nogo Angela Ambrožič iz Bistrice.

Prav tako si je zaradi poledice zlomil nogo Franc Šlibar, čevljar tovarne Ljubelj iz Zvirč.

Pri smučanju si je zlomil ključnico Janez Zepič, študent tehnike iz Križ.

Nogo si je zlomil tudi Franc Kranjc z Ljubeljske 68.

ŠPORTNE VESTI

SMUČARSKI DRUŠTVENI DAN SSD LJUBELJ

V nedeljo, 15. febr. so bile v Trziču smučarske tekme v veleslalomu in skokih. Vreme ni bilo naklonjeno prirediteljem. Sneg je oviral vozače, močan veter pa skakače. Tekem se je udeležilo z močno ekipo tudi SSD Udarnik iz Kranja.

Veleslalom je bil kratek, dolg približno 1100 m z višinsko razliko 200 m in je imel 17 vrat. Vsak padelec na tako kratki progi je bil usoden za tekmovalca. Tako je imel smolo tudi Krmelj Janko, ki si je s padcem napravil boljše mesto. Člani in mladinci so imeli isto progo, članice in mladinke pa start nekoliko niže. Poudarili bi tu še uspeh Petra Križaja, ki bi se s svojim časom uvrstil na tretje mesto med člani.

Rezultati so naslednji:

Člani: 1. Štefe Janez 41,2, 2. Krmelj Jože 43,0, 3. Lukanc Slavko 44,0.

St. mladinci: 1. Križaj Peter 43,3, 2. Šumi Janez 45 (Udarnik), 3. Švab Vinko 48.

Ml. mladinci: 1. Štucin 46, 2. Sušnik 48,2, 3. Jenko 50,4 (Udarnik).

Članice: 1. Zupančič 46 (Udarnik), 2. Lukanc 54,3, 3. Oblak M. 1,25,3 (Udarnik).

Mladinke: 1. Babnik 1,38,2 (Udarnik), 2. Rupar Milena 1,39,4, 3. Romih Mira 2.

Skoki: Pri članih je zmagal Kordež (Udarnik), pri mladincih Žagar Jože, pri pionirjih pa Hladnik Jože.

DRŽAVNO PRVENSTVENO TEKMOVANJE V SMUČANJU V ALPSKIH DISCIPLINAH NA ZELENICI

Na gladkih in prostranih strminah zeleniških plazov so se v dneh 20., 21. in 22. februarja pomerili najboljši smučarji Jugoslavije. Preko 120 tekmovalcev in tekmovalk se je zbralo na Zelenici, tako da sta bila Okrevališče pri Sv. Ani in Dom na Zelenici skoraj premajhna.

Organizacijo tekmovanja je imel v rokah SSD Ljubelj ob znatni podpori funkcionarjev Smučarske zveze Slovenije. Vse proge so bile odlično pripravljene, kar je zahtevalo kljub dobrim snežnim razmeram in lepemu vremenu nemalo truda.

Prvi dan so bila tekmovanja v veleslalomu moških in žensk. Državni prvak je postal Janez Štefe, od žensk pa Nada Urbar. Drugi dan je bil na vrsti slalom. Tudi tukaj se je naš »Zavrotar« odlično izkazal in zmagal s precejšnjim naskokom. Tretji dan je bil smuk.

Dvakratni državni prvak Janko Štefe

Podrobni rezultati so naslednji:

Veleslalom — moški: 1. Štefe 1,00,2 (Ljubelj), 2. Magušar (Enotnost) 1,01,3, 3. Mulej (Prešeren) 1,02,2, 4. Lukanc S. (Ljubelj) 1,05,2, 5. Kunšič (JLA) 1,05,3;

ženske: 1. Urbar (Enotnost) 43,1, 2. Zupančič (Udarnik) 46, 3. Magušar (Enotnost) 47, 4. Oitzel (Enotnost) 47,1, 5. Praček (Gregorčič) 49.

Slalom (2 teka) — moški: 1. Štefe (Ljubelj) 2,05,3, 2. Lukanc S. (Ljubelj) 2,12,3, 3. Krmelj Janko (Ljubelj) 2,21,1, 4. Stare (Gregorčič) 2,24, 5. Magušar (Enotnost) 2,25,2;

ženske: 1. Urbar (Enotnost) 1,51, 2. Lukanc D. (Ljubelj) 1,54, 3. Praček (Gre-

gorčič) 1, 55, 4. Zupančič (Udarnik) 1,57, 5. Oblak (Udarnik) 2,14,2.

Smuk — moški: 1. Mulej (Prešeren) 2,19,3, 2. Štefe (Ljubelj) 2,23,3, 3. Lukanc (Ljubelj) 2,27, 4. Krmelj Janko (Ljubelj) 2,29, 5. Prestor (Enotnost) 2,32.

Da je prireditelj uspela, je velika zaluga tudi Turističnega društva in Gostinstva, ki je skrbelo za prenočišča in prehrano številnih tekmovalcev in funkcionarjev.

SMUČARSKO PRVENSTVENO TEKMOVANJE USNJARSKO-ČEVLJARSKE INDUSTRIJE POD STORŽIČEM

V počastitev 50-letnice tovarne Triglav je bilo v nedeljo, 22. februarja pod Storžičem tradicionalno smučarsko tekmovanje, katerega so se udeležili skoro vsi močnejši tovarniški kolektivi usnjarsko-čevljarske stroke Slovenije. Vse tri pokale, prehodnega, ekipnega in pokal za zmagovalca-posameznika si je osvojil kolektiv tovarne Runo.

Vseh tekmovalcev je bilo nad 70. Člani so tekmovali v dveh skupinah, starejši ločeno od mlajših. Najuspešnejši tekmovalci so prejeli lepa praktična darila.

Veleslalom je bil dolg 1300 m z višinsko razliko 300 m in 26 vratci.

Tehnični rezultati so naslednji:

Starejši člani: 1. Dornik 57,3; 2. Končan 57,8; 3. Zakoneli 1,01,9.

Mlajši člani: 1. Štefe Drago (Runo) 1,07; 2. Mohor (Vrhnika) 1,14,3; 3. Tišler (Čevljarna Ljubelj) 1,16,6.

Članice: 1. Krmelj (Čevljarna Ljubelj) 54,3; 2. Rupar Vika (Runo) 1,14,8.

Ekipa: 1. Runo, 2. Čevljarna Ljubelj, 3. Triglav.

OBVESTILO

OTVORITEV OTROŠKEGA VRTCA V TRŽIČU

Dnevni vrtec bo začel z rednim delom v ponedeljek, 2. marca. Vpisovanje se vrši vsak dan v pisarni Dijaškega doma, kjer dobite tudi vsa potrebna pojasnila.

MALO ZA ŠALO, MALO ZARES

Pristno tirolsko petje z jodlanjem ob spremljanju citer in kitar lahko poslušate v trziški kavarni. Cene jedachi in pijači kljub programu niso zvišane. — Pridite!

RESITEV UGANK V ŠT. 2 IN 3—4.

Črkovnica: 1. nožič, 2. Stiks, 3. vrček, 4. sonce, 5. ušica, 6. ekcem, 7. Saara. — Otroška žičnica.

Posetnica: Delavec v Tovarni kos in srpov.

Za nagrade so bili izžrebani: Pepca Perko, Tržič, Glavni trg 33; Milan Valjavec, Sv. Neža 26; Helena Perne, Tržič, Predliška 3.

KINO TRŽIČ

28. febr. — 1. marca: **Zmaga nad temo.** Ameriški film o naredniku Larryju Nevinsu, ki je v zadnji svetovni vojni na afriškem bojišču oslepel, a ostane kljub temu polnovreden človek, zmožen dela in življenja. Snov filma je posneta po romanu slepega ameriškega pisatelja Baynarda Kendricka. Kritika hvali film predvsem zaradi globoke doživete igre Arthurja Kennedyja v vlogi Larryja ter zaradi tople človečnosti, ki diha iz filma. Ne zamudimo ga!

4. — 5. marca: **Umor v pariški četrti.** Francoski kriminalni film. V pariški mestni četrti zločinca Quai des Orfèvres je bil zasnovan umor nekega kapitalista. Osumljen je bil pianist Maurice, ki bi mu kaj trda predla, ko ne bi odkril pravega morilca spretni policijski inšpektor Antoine. Kar daje filmu ceno, je igra Louisa Jouveta v vlogi inšpektorja Antoina.

7. — 8. marca: **Zlomljena puščica.** Ameriški film v barvah o iztrebljanju Indijancev v jugozahodnem delu ZDA pred osemdesetimi leti. Apaški poglavar zlomi pred ameriškim generalom puščico v znamenje, da hoče živeti njegov rod v miru z ameriško vlado. Toda ta mir šele sproži val kolonizacije v tem predelu Amerike.

11. — 12. marca: **Browningova verzija.** Angleški film o profesorju antičnih jezikov Andrewa Crocker-Harrysa, ki doživlja ob nezvesti ženi in nevhvaležnih učencih strahotno tragedijo. Film je na lanskem festivalu v Benetkah dobil prvo nagrado. Kritika sodi o njem, da je sploh eden najboljših filmov, kar jih je zadnje čase nastalo v Angliji.

TRGOVSKO PODJETJE

„Preskrba“

V TRŽIČU

sporoča svojim cenjenim odjemalcem, da bo od 1. do 10. marca 1953 nudila v svoji poslovalnici št. 10 — manufaktura — večje količine zimskih ostankov in ostalega blaga po znatno znižanih cenah!

POPUST PRI NAKUPU DO 20%

POSLUŽITE SE UGODNE PRILIKE!